

**Smjernice za knjižnične usluge za mladež / glavna urednica Ana Barbarić. – Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009. – 99 str. ; 24 cm (Povremena izdanja Hrvatskoga knjižničarskog društva. Novi niz ; knj. 20)
ISBN: 978-953-6001-61-3**

Novo izdanje Smjernica za knjižnične usluge za mladež Hrvatsko je knjižničarsko društvo objavilo 2009. godine prema IFLA-inom izvorniku (Guidelines for library services for young adults) iz 2008. godine. Radi se o prerađenom prvom izdanju Smjernica koje je 1996. objavio Stalni odbor Sekcije knjižnica za djecu i mladež.¹ Prve Smjernice nastojale su ukazati na potrebu pružanja knjižničnih usluga mladima kao posebnoj korisničkoj skupini, budući da su se knjižničari suočavali s pojavom gubitka članstva mladih osoba. Uzrok tome vidjeli su u klasičnoj podjeli na dječje odjele ili knjižnice i odjele za odrasle, koji nisu dovoljno odgovarali na prava i potrebe mladih. U Sjedinjenim Američkim Državama, koje se smatraju društvom razvijenog knjižničarstva, pokušaji osnivanja odjela za mlade pojavili su se još u dvadesetim godinama prošloga stoljeća, a prvi knjižničar za mlade zapošljava se još 1919. godine.² No, posebni odjeli za mlade nisu postali nacionalni fenomen sve do devedesetih, čemu je pridonijela i revitalizacija strukovnog društva The Young Adult Library Services Association (YALSA)³ pri ALA-i koje je utvrdilo stručne standarde i dobru praksu. U prvoj polovici devedesetih, u njemačkim narodnim knjižnicama uvode se knjižnične usluge za mlade i otvara se prva Knjižnica za mlade u Dresdenu, kao rezultat različitih projekata i istraživanja na državnoj razini. U Hrvatskoj se krajem devedesetih godina pojavljuju prvi knjižnični programi za mlade, prvi poseban odjel otvoren je 2000. godine u Knjižnici Medveščak u Zagrebu, a 2003. godine pri Gradskoj knjižnici "Ivan Goran Kovačić" u Karlovcu otvara se i prva knjižnica i čitaonica za mlade. Kroz ta tri organizacijska koncepta realiziraju se usluge i programi za mlade.

U razdoblju od izdanja prvih Smjernica 1996. godine do danas, u području knjižničarstva dogodile su se velike promjene na svjetskoj i hrvatskoj razini, posebno one vezane uz internet i nove informacijsko komunikacijske tehnologije. Mladi najbrže i najjednostavnije usvajaju nove tehnologije, internet i umreženost utječu na njihov stil života, mijenjaju način komunikacije i korištenja slobodnog vremena. Svjesni promjena i polazeći od činjenice da knjižnične usluge trebaju biti u skladu s vremenom, stručnjaci okupljeni u krovnoj knjižničarskoj organiza-

¹ Standing Committee of Libraries for Children and Young Adults Section.

² Walter, Virginia A.; Elaine Meyers. Teens and libraries : getting it right. Chicago : American Library Association, 2003.

³ Udruženje za knjižnične usluge za mlade.

ciji 2008. objavljuju nove Smjernice. U novom IFLA-inom izdanju, osim sadržaja vezanih uz nove informacijsko komunikacijske tehnologije, naglašava se i važnost planiranja i vrednovanja knjižničnih usluga za mlade te odgojno obrazovna i društvena uloga knjižnice. Tako dodatak Smjernica sadrži listu za (samo)procjenu te četrdeset čimbenika potrebnih za pozitivan razvoj mladih osoba.

Sam tekst Smjernica naglašava važnost uključivanja mladih u sve faze razvoja knjižničnih usluga, od planiranja i ostvarivanja do vrednovanja. Na taj način knjižnica postaje mjesto gdje mladi ostvaruju svoja prava i potrebe.

Hrvatsko izdanje Smjernica započinje predgovorom u kojem je kratka povijest Smjernica za knjižnične usluge za mladež od prvog izdanja 1996. godine, pregled razvoja usluga za mlade u Hrvatskoj te osvrt na sadržaj novoga hrvatskog izdanja. Iza predgovora slijedi izvorni tekst. U uvodnom poglavlju navodi se svrha Smjernica, kome su one namijenjene te poslanje i svrha knjižničnih usluga za mlade. Namijenjene međunarodnoj zajednici, Smjernice daju okvir za razvoj usluga za mlade ne samo knjižničarima, nego i upravljačkim tijelima knjižnica, nastavnicima i studentima knjižničarstva, u skladu s potrebama zajednice u kojoj djeluju. Poslanje i svrha knjižničnih usluga za mlade temelje se na UNESCO-ovom /IFLA-inom Manifestu za narodne knjižnice iz 1995. godine, u kojem se izražava uvjerenje da je "narodna knjižnica životna snaga u obrazovanju, kulturi i informiranju".⁴ Stoga je njeno poslanje omogućiti mladoj osobi uspješan prijelaz iz djetinjstva u odraslu dob, osiguravši joj primjerenu građu i poticajno okruženje. Knjižnične usluge za mlade trebale bi se razvijati unutar deset osnovnih ciljeva, koji obuhvaćaju pravo na slobodan pristup građi i izvorima informacija, upućenost u dobru praksu, pravednu raspodjelu sredstava, osoblje koje posjeduje primjerena znanja i vještine, suvremenu građu, osposobljavanje mladih za korištenje građe, njihovo sudjelovanje u planiranju i provedbi programa i usluga, primjeren prostor i suradnju s drugim ustanovama i organizacijama u zajednici.

Drugo poglavlje Smjernica započinje definiranjem ciljne skupine, pri čemu se kao dobni okvir za knjižnične usluge za mlade uzima dob između dvanaeste i osamnaeste godine. Taj dobni raspon može se proširiti na dob iznad osamnaest godina, ovisno o zemlji i kulturi, s obzirom na različitost sredina u kojima knjižnice djeluju. Nadalje, knjižnice trebaju poštivati kulturne potrebe mladih, imajući u vidu njihovu tradiciju, kulturnu raznolikost i očekivanja za budućnost, razvijajući odnos poštovanja i prihvaćanja. Ujedno trebaju uvažavati i razvojne potrebe mladih.

Knjižnica treba osigurati građu zanimljivu mladima u cilju poticanja čitanja, poticanja cjeloživotnog učenja i pismenosti te zadovoljavanja obrazovnih potreba mladih. Smjernice preporučuju raznovrsnu tiskanu i neknjižnu građu, s naglaskom na stripovima, romanima popularnih žanrova i suvremenoj popularnoj glazbi. Detaljno je naznačeno što sve pojedine vrste građe mogu uključivati, uz napomenu da knjižnica treba posjedovati odgovarajuću opremu za korištenje neknjižne

⁴ Smjernice za knjižnične usluge za mladež. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009. Str. 12.

građe te treba pratiti promjene formata navedene građe u skladu s tehnološkim promjenama.

Sudjelovanje mladih u svim fazama knjižničnih aktivnosti naglašava se i u preporučenim uslugama i programima, počevši od slobodnog pristupa internetu, što je očekivano s obzirom na razvoj novih tehnologija i globalnu umreženost. Nadalje se preporučuju različite usluge koje potiču samostalno snalaženje u knjižnici, usvajanje vještina traženja informacija, korištenje svih vrsta građe. Knjižnične usluge važno je predstaviti u zajednici, pri čemu se naglašava suradnja s drugim srodnim područjima zajednice te vodi briga o pružanju usluga posebnim skupinama poput mladih s posebnim potrebama, maloljetnim roditeljima, korisnicima odgojnih ustanova ili onih kojima knjižnica nije dostupna.

Aktivno sudjelovanje mladih neophodno je i za dobre knjižnične programe za mlade. Uključenost mladih u svim fazama nastajanja i provedbe programa na najbolji način pridonosi njihovu pozitivnom razvoju. Kod planiranja programa ponovo se naglašava važnost interesa i utjecaja mladih u zajednici. Velik dio programa koji se preporučuju odnosi se na poticanje čitanja (razgovori o knjigama, pričanje priča, predstavljanje knjiga, čitateljske debate, književni susreti). Preporučuju se zatim raznovrsni (različiti) informativni, kulturni i stvaralački programi uz poticanje suradnje s drugim ustanovama. Usluge i programe treba provoditi knjižnično osoblje čije su kompetencije usmjerene na razumijevanje jedinstvenih razvojnih potreba mladih, a očituju se kroz poštivanje mladih ljudi kao osoba, poznavanje njihove kulture i interesa, uspostavljanje suradništva i kreativno mišljenje.

U sljedećem poglavlju Smjernica govori se o suradnji s drugim ustanovama kao važnom području djelovanja knjižnice. Obrazovna suradnja najčešće se ostvaruje sa školama. Narodne i školske knjižnice trebale bi sustavno planirati zajedničke aktivnosti, a za provedbu suradnje i osiguranje kontinuiteta preporuča se formalni ugovor. Osim obrazovne, potiče se i kulturna suradnja. Knjižnice s drugim kulturnim ustanovama mogu osmisliti i provoditi programe poput književnih, glazbenih i filmskih festivala, likovnih izložbi, karnevala ili izvođačko umjetničkih programa. Stručna se pak suradnja očituje u redovitoj komunikaciji s mjesnim ustanovama koje nude usluge za mlade, poput centra za zapošljavanje, socijalnih službi i policije, radi poboljšanja kvalitete života mladih. Navedeni oblici suradnje ne smiju biti kompetitivnog karaktera; ustanove surađuju na dobrobit mladih.

Kako bi knjižnica što bolje poznala mladenačku populaciju i planirala programe i usluge, potrebno je pratiti gospodarske i društvene pokazatelje te na osnovi njih utvrditi ciljeve i planirati sredstva. Planiranjem, utvrđivanjem ciljeva i vrednovanjem bavi se sljedeće poglavlje. Smjernice preporučuju utvrđivanje tri do šest dugoročnih ciljeva, određenih na temelju potreba korisnika, kako bi se izbjeglo rasipavanje sredstava u više smjerova, bez mjerljivog uspjeha. Navedeno je pet osnovnih kvalitativnih i kvantitativnih pokazatelja i nekoliko dodatnih za vrednovanja usluga. Osnovne čine posudba knjižnične građe po stanovniku, izdaci za nabavu građe po stanovniku, ukupan broj jedinica građe po stanovniku, obrtaj fonda, odnosno posudba po jedinici građe i posjećenost programa po stanovniku.

Dodatni pokazatelji obuhvaćaju različite udjele i omjere koji se odnose na mlade unutar postojećih aktivnosti knjižnice, kao na primjer udio mladih u ukupnom broju posjeta knjižnici ili omjer mladih učlanjenih u knjižnicu i ukupnog broja stanovništva.

Peto poglavlje Smjernica odnosi se na poslovanje i promidžbu kao važne aktivnosti, koje za cilj imaju upoznavanje opsega i vrijednosti građe koju knjižnica nudi i privlačenje mladih u knjižnicu. Predlaže se promoviranje knjižnice na mjestima okupljanja mladih, promoviranje na mrežnim stranicama knjižnice koje su namijenjene mladima, osmišljavanje promidžbene građe u suradnji s mladima i promoviranje knjižnice u suradnji s drugim ustanovama u zajednici.

Slijedi posebno poglavlje Smjernica u kojem su predstavljeni primjeri dobre prakse kao poticaj knjižnicama koje nude usluge za mlade. U skladu s različitim okolnostima u zajednici i sredstvima kojima knjižnice raspolažu, različiti su i pristupi programima za mlade. Stoga bi izbor primjera dobre prakse trebao poslužiti za dobivanje slike o mogućim pristupima i postojećim uslugama. U Danskoj je na državnoj razini osmišljen program pomoći pri izradi domaćih zadaća za dvojezične učenike naslovljen *Homework Cafes*. Program provode mentori volonteri, najčešće mladi ljudi iz zavičaja. Kako bi potaknula mlade ljude na dolazak u knjižnicu, narodna knjižnica u danskom gradu Aalborgu pokrenula je nekoliko knjižničnih klubova koji se sastaju različitim danima u tjednu. Navedeni su klubovi igrača na konzoli Wii, ljubitelji japanskih stripova Manga, klub pomagača pri izradi domaćih zadaća te čitateljski klub. Sljedeći primjer je multimedijalna knjižnica za mlade u Hamburgu, koja ima za cilj poticati čitanje i medijsku pismenost aktivnim korištenjem različitih vrsta medija od kojih je 50 posto tiskana građa i 50 posto audiovizualna građa. Primjer podržavanja tinejdžerske kulture je i nova multimedijalna knjižnica u pariškom predgrađu Viroflay. Odnosi između knjižničara i mladih temelje se na povjerenju i uvažavanju, što rezultira samokontrolom, a ne zlouporabom dopuštenih mogućnosti, kao što su legalno učitavanje glazbe na glazbene uređaje, slobodno korištenje mobitela, walkmana ili MP3 playera. Tinejdžeri mogu sudjelovati u radionicama animiranog filma, a njihovi se radovi prikazuju na ekranima postavljenim na ulazu u knjižnicu. Zanimljiv primjer dobre prakse je Zatvorena noć za tinejdžere (Teen Lock-in Night), koji se održava u francuskom gradu Troyesu. Uz nadzor odraslih, tinejdžeri provode tematsku noć u knjižnici, prema kojoj na taj način razvijaju pozitivan stav te potiču neovisnost i kreativnost. Dobar primjer uključenosti mladih s posebnim potrebama u knjižnične aktivnosti je knjižnica Lucien Herr iz Saint Jacquesa de la Lande u francuskoj pokrajini Bretanji, koja od 2007. godine omogućuje slijepim i slabovidnim tinejdžerima sudjelovanje u godišnjem književnom natječaju. Knjižnica u Richmondu u američkoj saveznoj državi Virginiji organizira večer tinejdžerskih igara za knjižnično osoblje. Knjižničari u petak nakon radnog vremena igraju računalne igre popularne među tinejdžerima i igre na konzoli Wii. Teen Tech Week je program koji se u Sjedinjenim Američkim Državama provodi na saveznoj razini, a namijenjen je tinejdžerima, knjižničarima, odgojiteljima, roditeljima, skrbnicima i svima odraslima koji potiču sudjelovanje

tinejdžera u knjižničnim programima i korištenje knjižničnih neknjižnih resursa, smatrajući ih važnima za njihovu kreativnost te čineći na taj način knjižnicu fizičkim i virtualnim mjestom za sigurno korištenje svih vrsta tehnologije.

U Smjernicama su predstavljena i dva programa iz Hrvatske, tinejdžerski čitateljski klub *Book cafe Moljac* s projektom *Mladi za mlade* Gradske knjižnice Rijeka i *Svaštarnica* Gradske knjižnice Zadar. U riječkoj knjižnici mladi korisnici vode niz koordiniranih radionica za svoje vršnjake, koje se temelje na promicanju čitanja i izvrstan su primjer aktivnog sudjelovanja mladih. Zadarska *Svaštarnica* primjer je poticanja tinejdžera na kreativne nastupe pred vršnjacima, radi izgradnje samopouzdanja i zabave, ali i promicanja knjižničnih programa i čitanja.

Prvi dodatak Smjernica čini lista za (samo)procjenu. Ona je pomagalo za planiranje kvalitetnih usluga za mlade, ali i sredstvo za vrednovanje postojećih. Na temelju ponuđenih opcija na skali nalik na vremensku, treba utvrditi trebaju li se usluge razmotriti, planiraju li se, već se provode ili su pak ostvarene i vrednuju se na taj način procijeniti gdje se knjižnica nalazi u odnosu na preporučene usluge.

Navedeno je dvadesetak postavki prema kojima knjižnica može izvršiti procjenu. Knjižnica tako, u interesu mladih, treba nastojati pružati kvalitetne usluge za mlade, davati im jednaku važnost kao i uslugama za odrasle te ih uključiti u izjavu o poslanju; osigurati jednostavno učlanjivanje i ostvarivanje članskih prava; omogućiti jasnu knjižničnu signalizaciju radi samostalnog snalaženja korisnika u prostoru knjižnice; osigurati jasno određeni prostor namijenjen knjižničnoj građi za mlade u knjižnici, njenim ograncima, pokretnim knjižnicama te u sklopu usluga dostave; odabirati i nabavljati građu za mlade koja pridonosi pismenosti i odgoju čitatelja; osigurati srdačno, ugodno, sigurno i poticajno okruženje; osigurati širok izbor građe za mlade uključujući računalne igre, tiskanu i multimedijalnu građu, tehnologiju i uređaje za korištenje posebnih vrsta građe; osigurati odgovarajuću građu i usluge za sve neovisno o sposobnostima; zapošljavati odgovarajuće osoblje osposobljeno za informacijske usluge, savjetovanje čitatelja i provođenje programa; odgovorno pristupati pružanju najnovijih obrazovnih mogućnosti i programa izobrazbe; nabavljati građu i planirati usluge u skladu s različitim jezičnim i kulturnim potrebama korisnika; programe i aktivnosti prilagoditi dobi korisnika, održavati ih u različito doba dana i različitim danima u tjednu uvažavajući tako raspored obveza korisnika; upoznavati zajednicu s ponudom knjižnice uz pomoć promidžbenih letaka; razvijati suradnju sa skupinama i organizacijama u zavičaju kako bi se za mlade članove zajednice osigurale najbolje mogućnosti; organizirati predavanja na teme zanimljive mladima kao što su roditeljske vještine, korištenje interneta, droga itd.; promicati vrijednosti narodne knjižnice kao bogatoga i pristupačnog izvora na jezicima zajednice pomoću mrežnih stranica i raznim drugim sredstvima (na primjer, pomoću govornih medija); poticati neformalna okupljanja i rasprave kako bi se kod mladih ljudi jačalo samopouzdanje i njegovale vještine rješavanja problema; zapošljavati osposobljeno, osjetljivo i kulturalno raznoliko osoblje koje je odraz društvenih skupina u zajednici kako bi se odgovorilo na multikulturalne potrebe svih korisnika; koristiti pomagala i mjerila za vrednovanje

kako bi se osigurala odgovornost osoblja i ponudile odgovarajuće mogućnosti stručnog razvoja te pružala izvrsna usluga svim društvenim skupinama; nastojati osigurati besplatne usluge; pratiti dobru praksu u svijetu te se prilagođavati i primjenjivati nove zamisli koje koriste knjižnici u težnji za izvrsnošću.

Drugi dodatak čini 40 pozitivnih čimbenika.⁵ Radi se o građi koja je u cijelosti preuzeta od američkog Zavoda za istraživanje⁶ pa se ne radi o dokumentu koji, kao primjerice Smjernice, nastaje u suradnji različitih međunarodnih stručnjaka i stoga on donosi sustav vrijednosti koji promovira SAD. Definicije vrijednosti prikazane u tablici utemeljene su na istraživanju provedenom među mladima od 6. do 12. razreda, što odgovara razdoblju od 6. razreda osnovne škole do 4. razreda srednje škole u hrvatskom školskom sustavu. Na kraju tablice stoji napomena koja ovaj popis čimbenika karakterizira kao odgojno sredstvo, a nije mu namjena biti, niti je prikladan kao znanstveno mjerilo razvojnih vrijednosti pojedinca. Zdrav razvoj mladih je stvaranje okruženja koje podržava socijalni, emocionalni, duhovni, fizički, moralni i kognitivni razvoj mlade osobe.⁷ Navode se vanjski i unutarnji čimbenici zdravog razvoja. Vanjske čimbenike čine podrška mladima, jačanje njihove uloge u zajednici, ograničenja i očekivanja i konstruktivno provođenje vremena. Osim obiteljske i roditeljske, važna je i podrška drugih odraslih osoba, brižno susjedsko i školsko ozračje. Jačanje uloge mladih u zajednici postiže se njihovim uvažavanjem, zalaganjem i pružanjem sigurnosti. Da bi mladi konstruktivno provodili vrijeme, potrebno ih je uključiti u kreativne aktivnosti, programe za mlade, vjerske zajednice, a večernji izlasci preporučaju se najviše dvaput tjedno. Predanost učenju, pozitivne vrijednosti, društvene sposobnosti i pozitivan identitet smatraju se unutarnjim čimbenicima razvoja. Naputak da "mlada osoba provodi najmanje jedan sat tjedno baveći se aktivnostima u vjerskoj ustanovi"⁸ i navođenje suzdržavanja od seksa kao pozitivnog unutarnjeg čimbenika izazvali su u međunarodnoj knjižničarskoj zajednici ozbiljne rasprave, koje su rezultirale povlačenjem 40 pozitivnih čimbenika iz IFLA-inog izvornika objavljenog na IFLA-inoj mrežnoj stranici, no izvorno tiskano izdanje, naravno, sadrži navedeni tekst. Smatralo se da ponuđeni američki sustav vrijednosti nije nužno i međunarodno prihvatljiv i značajan te da se treba razmatrati i društveno kulturni kontekst. Postoje neka sveopća razvojna postignuća, koja svi tinejdžeri trebaju ostvariti bez obzira na društveni kontekst u kojem žive. Međutim, specifične okolnosti zavičajne zajednice također su značajne i trebaju se uvažavati.

⁵ 40 Developmental Assets. Izraz *assets* u kontekstu razvoja mladih ima pozitivno vrijednosno značenje, a odnosi se na vrijednosti, osobne kvalitete ili kvalitetu izvora te ujedno predstavlja uvjete i polazišta za pozitivan razvoj mladih osoba. *Nap. I. Stričević.*

⁶ Search Institute.

⁷ Jones, Patrick. *Connecting young adults and libraries : a how-to-do-it manual.* New York : Neal-Schuman Publishers, Inc., 1998.

⁸ Smjernice za knjižnične usluge za mladež. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009. Str. 37.

Hrvatsko izdanje Smjernica, osim izvornoga teksta donosi i prilog “Web 2.0 i knjižnične usluge za mladež: uvod za knjižničare” čiji je autor Ivan Chew, voditelj knjižničnih usluga za mlade u Upravi za knjižnice Singapura⁹ te jedan od autora novog izdanja Smjernica.

Mladi ljudi brzo usvajaju nove trendove, pa tako i one u World Wide Web tehnologiji. Web 2.0 je trend koji korisnicima omogućuje sudjelovanje u stvaranju sadržaja mrežnih stranica. Od dotadašnje Web 1.0 filozofije razlikuje ga razina interaktivnosti, usluge koje se koriste i količina novih informacija koja se na njima svakodnevno pojavljuje. Veliku ulogu u stvaranju Weba 2.0 imaju inovativne tehnologije poput blogova, pričaonica, razmjene slika, razmjene video materijala te online društvenih mreža. Navedene nove tehnologije omogućuju mladim korisnicima socijalizaciju pomoću interneta, razvijaju njihovu kreativnost, komunikaciju i suradnju. Knjižničari pak trebaju pokazati prilagodljivost u praćenju potreba i interesa mladih. Stoga ovaj prilog (dodatak) Smjericama knjižničarima može poslužiti kao izvrstan način upoznavanja novih tehnologija, a budući da je svako Web 2.0 područje potkrijepljeno praktičnim primjerima, može im dati smjernice kako te primjere ugraditi u vlastite knjižnične usluge. Predstavljani su i primjeri dobre suradnje knjižnica različitih zemalja.

Nakon uvodnog poglavlja koje nudi odgovore na pitanje „Zašto web 2.0 i usluge za mladež?” te navodi rizike pri upotrebi, svako sljedeće je koncipirano tako da objašnjava glavne značajke i mogućnosti određenog područja (tehnologije, aplikacije), kako ih upotrijebiti te daje naputke knjižničarima kako ih implementirati u usluge za mlade. Redom se predstavljaju sljedeće tehnologije: blogovi i bloganje; pričaonice, *Instant Messaging* (IM) i video konferencije; Creative Commons (mogućnost objavljivanja vlastitih radova na mrežnim stranicama); FaceBook (mrežno sjedište za društveno umreživanje); Flickr (mogućnost razmjene slika), Google Docs (stvaranje tekstualnih dokumenata, prezentacija i proračunskih tablica); glazba i audio usluge; MySpace (još jedna usluga za društveno umreživanje, poput FaceBooka omogućuje stvaranje vlastitih profila i skupina); podcastovi (čine ih tri elementa: audio datoteka, objava na nekom mrežnom sjedištu i RSS kanal); RSS i RSS čitači (sredstva za provjeru novih sadržaja na mreži); Slide Share (razmjena prezentacija); društveno prikupljanje omiljenih poveznica (online spremanje poveznica iz preglednika, tj. linkova prema drugim mrežnim sjedištima); Twitter (“mikrobloganje”, tj. objavljivanje kratkih poruka); objavljivanje i razmjena video sadržaja (na primjer YouTube, Google Vide, Yahoo! Video); virtualni svjetovi i machinima (spajanje snimanja filmova, 3D grafika i oblikovanje računalnih igara); wiki (wiki stranice izgledaju i pregledava ih se poput jednostavnih mrežnih stranica). Na kraju se naglašava da je kod društvenog umreživanja tehnologija samo pomagalo, dok je “stvaranje djelotvornih mreža koje uključuje tinejdžere povezano i sa suosjećanjem, razgovorima i raspravama te građenjem odnosa, što zahtijeva ulaganje vremena i truda te iskrenost.”¹⁰

⁹ National Library Bord.

¹⁰ Nav. dj. Str. 98.

Potrebe mladih su jedinstvene. Poštivati te potrebe znači razumjeti ih i prihvatiti te osigurati mladima usluge koje pomažu zadovoljavanju tih potreba. Knjižnice trebaju osigurati odgovarajuću građu, prostor i pristup tehnologiji. Objavljivanje IFLA-inih Smjernica osigurava vjerodostojnost specijaliziranih knjižničnih usluga za mlade. Uvažavajući razvojni pristup i donoseći primjere dobre prakse, Smjernice donose objašnjenje da mladi moraju biti uključeni u planiranje i implementiranje usluga kao aktivni sudionici te knjižničarima daju upute kako to ostvariti.

Dajana Brunac